

[Ebba Strange]

Nej. Så skulle vi virkelig til at diskutere, hvad det er, der spilder elevernes tid, og hvad det er nyttigt at beskæftige dem med. Det må vi så tage op en anden gang. Det kan godt være, vi også kan få en meget livlig debat i gang, når vi tager fat på det.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Jeg har ikke sagt noget om indoktrinering, for det afgørende for os er, at det, der sker i skolen, skal bygge på forældrenes tillid.

Det, der kalder mig herop, er hr. Ingolf Knudsen, som så frimodigt her har givet udtryk for, at han ønsker skolen centraliseret. Det har han bekræftet også i dag. Jeg vil blot sige til hr. Ingolf Knudsen: læs U-90, det centrale uddannelsesråds rapport, og se, hvad der kan ske, hvis vi centraliserer skolen og giver magten til centrale paver. Det er risikoen.

Formanden:

Ja, vi kan jo ikke føre lange debatter på korte bemærkninger. Hr. Ingolf Knudsen får ordet for en kort bemærkning, og så er det ved at være slut.

(Kort bemærkning).

Ingolf Knudsen (CD):

Jeg medgiver formanden, at det jo bliver gentagelser. Men hr. Bertel Haarder skal nu lige vide, at når vi taler om centralisering, så drejer det sig om minimumskrav. Jeg tror, hr. Erhard Jakobsen i sit indlæg var inde på, at der højst kunne være tale om 10-12-14 timer i skolen. Vi skal altså ikke sætte det skarper op. Det er minimumskravene i folkeskolen, vi vil sikre.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om merit-overførsel [af Bertel Haarder (V) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 68. Fremsat 8/2 78).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Forslaget er meget kortfattet og uddybes i virkeligheden kun i bemærkningerne. Der er nævnt fire punkter, og jeg kan om disse fire punkter sige, at vi arbejder med disse punkter i forbindelse med arbejdet omkring de videregående uddannelser, således som det også vil være venstre bekendt, som en fortsættelse af helhedsplanlægningen.

I øvrigt siges det i bemærkningerne, at centerplanerne rummer en uantagelig centralisering, og der udtales noget om stordrift og de manglende fordele herved. Jeg skal blot her nøjes med at erindre hr. Bertel Haarder og partiet venstre om, at det ikke er socialdemokratiet, men partiet venstre, der her i folketinget ved andre forslag er gået ind for centralisering og styrkelse af f. eks. Københavns universitet på bekostning af en bedre geografisk fordeling.

Jimmy Stahr (S):

Ingen – i hvert fald ingen i socialdemokratiet – kan være uenig med forslagsstillerne i de fire punkter, som indleder bemærkningerne til forslaget. Vi skal hele tiden være åbne over for naturlige og hensigtsmæssige ændringer i uddannelsessystemet.

Men ved at udarbejde et egentligt regelsæt omkring meritoverførsel kan man netop efter min mening komme til at lave nogle spærringer, som vil virke uhensigtsmæssigt. Disse ændringer skal kunne ske løbende i takt med de ændringer, der sker i samfundet og inden for uddannelserne. Det er mit indtryk, at tilfældelser til overførsel af studieelementer er ret almindelige, men situationen er nok forskellig for forskellige uddannelser og institutioner. Fra centralt hold har man så sent som i marts 1977 med hensyn til beskæftigelsesmæssige korttidsforanstaltninger bedt de videregående uddannelsesinstitutioner om selv at overveje hensigtsmæssige justeringer, og det er mit indtryk, at det er sket i mange tilfælde.

For ikke så lang tid siden i anledning af beslutningsforslag nr. B 32 forsøgte jeg også at overbevise hr. Bertel Haarder om, at stordrift inden for uddannelsesområdet ikke altid havde de store fordele. Jeg kan nu forstå, at en del af denne belæring har båret frugt. Jeg vil nu bede hr. Bertel Haarder overveje,

[Jimmy Stahr]

om ikke også fleksibilitet ville være en fordel, bl. a. for at nedbryde de omtalte mure.

Socialdemokratiet kan altså ikke være med til at pålægge ministeren en styring, der går ud over de ordninger, ministeriet arbejder med.

Halvgaard (FP):

Man må nok erkende, at den lovgivning, der i de senere år er gennemført i uddannelsessektoren, har betydet, at hele vort uddannelsesniveau er blevet devalueret.

Den nye folkeskolelov med løse formuleringer om krav til eleverne vedrørende fag, prøver og eksamensordninger har skabt vanskeligheder i folkeskolen og mærkbart forringet det faglige grundlag for ethvert videre uddannelsesforløb både i gymnasiet og på vore højere uddannelsesinstitutioner.

Jeg er enig med forslagsstillerne i, at en sanering og omstrukturering af det stive uddannelsessystem med større bevægelighed og flere kombinationer ville være ønskelig. Men forudsætningen er, at vi først bringer orden i grunduddannelserne, og hermed mener jeg folkeskolen, gymnasiet og lærlingeuddannelserne. Det er disse grunduddannelser, der er basis for ethvert videre uddannelsesforløb, og derfor er det her, vi må sætte ind. Disse grunduddannelser må cementeres med større krav til eleverne om deltagelse i bestemte obligatoriske fag i stedet for at overlade til eleverne selv at bestemme, som tilfældet er nu. En sådan stramning af kravet til eleverne i de første 10-12 skoleår vil skabe grundlag for på et senere tidspunkt at bane vejen for de intentioner, der ligger til grund for det foreliggende forslag.

I bemærkningerne til forslaget påpeges, at det gælder om at få de mere almene discipliner lagt først i uddannelsesforløbene. Jeg vil derfor gerne spørge, om man med »først i uddannelsesforløbet« også mener folkeskolen, gymnasiet eller lærlingeuddannelsen. Eller skal »først i uddannelsesforløbet« blot forstås som først i et videre uddannelsesforløb herudover? Hvis det er mere almene discipliner, man ønsker lagt først i det videre uddannelsesforløb ud over gymnasiet og lærlingeuddannelsen, så er det jo en erkendelse af, at undervisningen her ikke er tilstrækkelig til at omfatte almene discipliner. Derfor må en skærpelse af kravene til en gymnasie- og

lærlingeuddannelse være nødvendig; man må tage tilstrækkeligt hensyn til de almene discipliner, således at det videre uddannelsesforløb i højere grad har karakter af specialuddannelse.

John Winther (KF):

Sigtet med det foreliggende beslutningsforslag er at skabe en større smidighed i uddannelsessystemet og at undgå, at allerede gennemførte uddannelser går tabt ved skifte til anden uddannelse. Disse intentioner kan vi fra konservativ side erklære os enige i. De mange båse, vi i dag har i vores uddannelsessystem, er næppe altid tidssvarende og medfører vel spild af ressourcer såvel samfundsmæssigt som menneskeligt.

Når dette er sagt, så må vi nok konstatere, at en gennemførelse af selve forslaget indhold vil kræve særdeles mange undersøgelser. Der er jo ikke nogen præcisering af – og kan vel heller ikke være det – hvad det nærmere er, man har i tankerne på de enkelte områder. Dette forslag er snarere startsignalet til en debat omkring hele problemstillingen.

Det må være rimeligt i det arbejde, der nu skal foregå – og det kan vel næppe begrænses til et almindeligt udvalgsarbejde – at man også undersøger mulighederne for at drage relevante overbygningsuddannelser ind i debatten, således at vi virkelig får en debat om hele området og også principperne i den livslange uddannelse.

Vi har intet imod det initiativ, der er taget i denne forbindelse. Vi vil gerne være med til at se på problemerne, men vi tror altså ikke, at det kan klares med et almindeligt udvalgsarbejde, selv om vi naturligvis gerne medvirker også hertil.

Ingolf Knudsen (CD):

Jeg kan i og for sig tilslutte mig forslaget ud fra de samme betragtninger som hr. John Winther; også vi er positive over for forslaget.

Jeg kunne dog samtidig benytte lejligheden til at give et lille eksempel, der illustrerer, hvilke problemer der kan være i forbindelse med overførsel af meriter. På den højskole, hvor jeg arbejder, skulle vi oprette en social-pædagogisk linje, altså et linjefag, hvortil vi søgte en medarbejder, som kunne

[Ingolf Knudsen]

undervise i disse fag. Vi fik også ansat en medarbejder, som af uddannelse var socialrådgiver og journalist, og mente, at vi hermed netop dækkede dette fagområde ind. På en højskole skal man som alle andre steder indplacere folk i lønningssystemet. Eksemplet viser lidt om det skæve meritssystem, vi har. Vi havde selvfølgelig indplaceret denne 35-årige underviser på det alderstrin og under hensyn til den uddannelse, vedkommende havde, over for ministeriet. Men ak, ministeriet meldte nej. Vedkommende skulle indplaceres som yngste folkeskolelærer på ranglisten. Det er klart, at det for os at se er en meget uheldig situation. Det gør, at man netop ikke drager nytte af de merit-overførsler, man ellers taler så meget om, at man ikke drager nytte af de forskellige uddannelser på forskellige områder. Vi har da heller ikke vedkommende mere som lærer.

Ebba Strange (SF):

I socialistisk folkeparti har vi ikke spor imod merit-overførsel. Vi ved, at der foregår meritoverførsel inden for nogle uddannelser, og vi ved, at det er noget, der arbejdes med, som også undervisningsministeren har gjort rede for, og derfor finder vi forslaget overflødigt. Vi mener ikke, at der i øjeblikket skal eller kan fastsættes faste regler for disse ting; det er noget, der skal arbejdes løbende med.

Jeg vil godt lige sige som en kommentar til bemærkningerne, at vi fra socialistisk folkepartis side netop anser de basisuddannelser, der er etableret på universitetscentrene, for at danne et bedre grundlag for de studerendes fremtidige erhvervsvalg og også et bedre grundlag for eventuelt at skifte studieretning end den mere traditionelle universitetsuddannelse.

Freddy Madsen (DKP):

Vi har også ved flere lejligheder talt om nødvendigheden af at få en smidiggørelse af det meget stive uddannelsesystem, vi har. Vi tror ikke, det kan gøres på den måde, der her er tale om. Der skal nogle helt anderledes omfattende omlægninger til. Vi tror, det vil være nødvendigt på en række andre områder end dem, vi kender i dag, at gennemføre basisuddannelser. Det kunne f. eks. ske inden for sundhedssektoren med hensyn til sygeple-

jersker, læger, fysioterapeuter osv. Det er på den måde, systemet må opbygges, hvis man skal have denne naturlige overgang.

Jeg vil godt tilføje, at man kan ændre sig lidt over, at venstre nu som et eksempel nævner folkeskolelærere og gymnasielærere og i den forbindelse direkte henviser til RUC. Det er bemærkelsesværdigt, idet venstre var en af de varmeste fortalere for, at man ikke skulle gennemføre en fælles læreruddannelse ved Roskilde universitetscenter, hvor ideen jo netop var noget af det, som der her er talt om. Men sådan er der jo så meget i denne verden.

Derfor har vi også lidt mistillid til, at forslaget er udsprunget af ægte omsorg for, hvordan undervisningssystemet skal udvikles: det er nok mere et spørgsmål om også på dette område at gøre det mere nyttigt for erhvervsliv og andre. Det kan der måske på nogle områder være noget rimeligt i, men det kan ikke være det, vi skal tage udgangspunkt i. Derfor finder vi ikke, at det foreliggende forslag er egnet som grundlag for en drøftelse af de problemer, der utvivlsomt er.

Niels Helveg Petersen (RV):

Forslaget giver udtryk for et rigtigt synspunkt, men gør det unægtelig meget uspecificeret. En opfyldelse af det, forslaget taler om, kræver jo et stort, omfattende arbejde, og jeg har faktisk den opfattelse, at der nås meget lidt ved fremsættelse af det forslag, som vi her behandler. Omfattende undersøgelser og fastlæggelse af regler vil være påkrævet. Vi ser gerne, at dette sker, således at man, hvad dette angår, kan komme i nærheden af systemer, der kendes inden for den angelsaksiske uddannelse.

Jeg vil dog gerne bede om, at man, inden vi ser forslaget næste gang, prøver at finde et andet navn. Det er i sig selv aldeles ødelæggende, tror jeg, for et forslags seriøse behandling at kalde det merit-overførsler.

Chr. Christensen (KrF):

Det foreliggende beslutningsforslag er overskueligt i sin tekniske udformning, men ganske uoverskueligt i sin virkning på de enkelte uddannelser. Der er dog næppe tvivl om, at der i forslaget kan ligge en imødegående af ressourcspild, og der kan også ligge en hjælp for den studerende til ikke at blive

[Chr. Christensen]

fanget i et for stift uddannelsessystem. Derfor vil vi gerne gå positivt ind i drøftelserne i udvalget.

Alfred Hansen (DR):

Jeg skal ikke knytte mange kommentarer til forslaget, hvad jo heller ikke andre ordførere har gjort, men blot konstatere, at indholdet i forslaget i stor udstrækning er ført ud i praksis og vil blive det fremover, hvad vi fra retsforbundets side helt kan tilslutte os.

Vi har ofte gjort os til talsmand for en politik, som vil forhindre blindgyder i vores uddannelsessystem, og vi må også sikre, at der ikke sker ressourcespild. Det er meget vigtigt, at vi i vore uddannelser og uddannelsesforløb skaber overgangsmuligheder, og det er netop det, som dette beslutningsforslag vil resultere i.

Der vil nok også være grund til i vort hurtig ekspanderende samfund at give de uddannelsessøgende muligheder for at springe over i andre uddannelsesretninger, hvis det skulle vise sig, enten at uddannelsen ikke giver de uddannelsessøgende det, som de havde regnet med, eller at de i uddannelsesforløbet må konstatere, at der inden for deres fagområde ikke rigtig er muligheder for at få beskæftigelse. Derfor må der så langt hen ad vejen, som det er muligt, gives mulighed for at springe over og bruge den del af uddannelsen, som man har fået i én uddannelsesretning, til at fuldende uddannelsen i en anden. Blot må man forlange ved et sådant beslutningsforslags vedtagelse, at det ikke forfladiger indholdet i de enkelte uddannelser.

Men som sagt, intentionerne i forslaget er vi helt enige i, og vi tror også, at undervisningsministeren vil forsøge at realisere nogle af de tanker, der ligger i det.

Bertel Haarder (V):

Jeg vil gerne sige tak til ordførerne for en stribe partier og straks love hr. Niels Helveg Petersen, at forslaget skal få et andet navn, men jeg vil dog samtidig føje til, at jeg tror, at hvis han tog en samtale med hr. K. Helveg Petersen, som ikke længere er medlem af tinget, ville han opdage, at er der noget, denne person har holdt foredrag om i årtier, så er det det problem, som dette forslag sigter på at løse.

504 Ft

Det er rigtigt, som hr. Chr. Christensen siger, at lige så nemt det er at sige det, lige så svært er det at gennemføre det overalt. Men det var nu egentlig heller ikke tanken, og derfor vil jeg sige til fru Ebba Strange og hr. Jimmy Stahr, at forslaget egentlig ikke går ud på, at vi skal have nogle faste regler sat op for, hvordan man overalt i uddannelsessystemet skal etablere merit-overførsel, men det var tænkt som en invitation til ministeren om, at hvis hun havde den indstilling, at man bør søge at nedbryde murene imellem nogle båse i uddannelsessystemet, så har det ikke blot vor passive accept, men vor aktive støtte, som vi altid så gerne vil yde til enhver konstruktiv minister.

Jeg indrømmer – og det er derfor, forslaget har den karakter, det har – at hvis det ikke har ministerens sympati, og hvis ministeren hellere vil gå andre veje, så er der næsten ikke noget, oppositionspartier kan gøre, fordi det er så kompliceret og drejer sig om så uendelig mange små detailområder, at vi med den totale mangel på hjælp, vi har til private forslag, ikke kan realisere vor målsætning, så længe vi ikke har regeringsmagten. Hvis ministeren altså ikke er sympatisk indstillet over for tanken, er det noget, der simpelt hen må vente til næste korsvej, til der bliver en ny arbejdsgiver i undervisningsministeriet. Det er klart, sådan er det, og det accepterer vi, men vi fremsætter forslaget på denne måde i salen her for at sige, at vi ikke er repræsentanter for sort konservatisme, når det gælder om at nedbryde mure både i uddannelsessektoren og på arbejdsmarkedet. Vi ønsker murene nedbrudt, vi er bare ikke særlig begejstrede for tanken om basisuddannelser og uddannelsescentre, fordi vi er bange for, det medfører tidsspilde, vi er bange for, det medfører centralisering, og vi er bange for, det medfører uoverskuelige enheder og slet ikke medfører de fordele, som man ønsker.

Jeg kan da oplyse undervisningsministeren om, at universitetsrektoren i hendes egen hjemby, hr. Trommer, har udtalt nøjagtigt det samme i et langt interview i Jyllands-Posten for ganske kort tid siden. Han udtalte sin dybeste skepsis over for både basisuddannelser og centertanker. Den har vi kørt på nu i 10 år. Der er brug for et alternativ.

Vi har her villet lodde stemningen i folketingets partier, også for at ministeren kunne

[Bertel Haarder]

vurdere, hvorvidt dette var noget, som folketinget aktivt ville støtte. Jeg mener, man kan drage den konklusion af debatten, at hvis ministeren ønsker at gå den vej, har hun accepteret i dette folketing.

Dermed har jeg også svaret hr. Freddy Madsen, som mente, at der var en modstrid imellem dette forslag og så venstres holdning til læreruddannelsen på Roskilde universitetscenter, for det, det drejede sig om dér, var netop at samordne og rode uddannelserne sammen i et center, hvor man siger: dér skal alle pædagoger gå, børnepædagoger, folkeskolelærere og universitetslærere. Det hele skal rodes sammen så meget som muligt. Det er denne centertanke, vi netop tager afstand fra, og det er derfor, vi føler behov for at opstille et alternativ. Dette forslag var tænkt som et alternativ netop til den centertanke, som vi dengang også var betænkelige ved.

Jeg takker for modtagelsen og håber, at f. eks. det konstruktive oplæg, der er kommet i Ålborg, og andre oplæg, der skulle komme, vil blive positivt modtaget af ministeren, og at ministeren vil sige: lad os prøve det. Ministerens forsøgsiver er jo stor, og her har hun altså vor aktive støtte. Men jeg vil også godt sige, at det måske kræver endnu mere af ministeren, fordi alle organisationer jo vil bekæmpe dette, og dér har vi vanskeligheden. Enhver organisation vil sige: fin idé, men ikke her hos os. Derfor kræver det, at vi mander os op og måske pålægger vores minister at gå i gang på den front, som her er stillet op, så hun kan sige til organisationerne: ja men jeg *skal*; folketinget har krævet det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til undervisningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til lov om fritidsundervisning m. v.
[af Svend Erik Hovmand (V) m. fl.]
(Lovforslag nr. L 202. Fremsat 24/2 78).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Lovforslaget er en genfremsættelse af det forslag, som venstre fremsatte i efteråret 1976 bortset fra kapitlet om prøveforberedende undervisning for voksne, der nu er omfattet af loven af 8. juni 1977 om prøveforberedende enkeltfagsundervisning m. v. for voksne.

Ved første behandling den 18. november 1976 fremsatte jeg en række kritiske bemærkninger til lovforslaget. Disse bemærkninger har åbenbart ikke gjort indtryk på forslagsstillerne, og da mine synspunkter herom ikke har ændret sig, skal jeg indskrænke mig til i korthed at gentage disse.

Jeg mener ikke, at der er behov for ændrede bestemmelser om ungdomsskolen, og jeg må specielt tage afstand fra forslaget om, at en elev ikke samtidig kan deltage i prøveforberedende undervisning i samme fag i ungdomsskolen og i andre skoleformer, idet det ikke er rimeligt at bryde med det nugældende princip om, at de unge har ret til at deltage i den undervisning i deres fritid, som de selv ønsker.

Jeg er betænkelig ved at ophæve statens tilskud til fritidsvirksomhed for børn og unge, navnlig til klubvirksomhed, idet man dermed fjerner den tilskyndelse til at fremme aktiviteter inden for området, der er en følge af statsrefusionen.

Jeg er imidlertid klar over, at der i mange kommuner ydes væsentlige tilskud ud over, hvad man er forpligtet til efter loven, og det vil derfor muligvis være hensigtsmæssigt, at man i undervisningsudvalget ser nærmere på, om man kan skabe en bedre overensstemmelse imellem det faktiske behov og bestemmelserne i den nuværende lov.

Som jeg fremhævede i 1976, knytter mine væsentligste betænkeligheder sig til forslagens kapitel III om fritidsundervisning for voksne. Efter den gældende lov hviler den almen fritidsundervisning på 3 hovedprincipper: